بررسی وضعیت میزان رعایت حقوق بیماران و ضرورت آن از دیدگاه پرستاران بیمارستان های آموزشی شهر یزد در سال ۱۳۹۲

مریم عزیزی[۱] ، بابک هاشمی پور[۲]، حدیث براتی[۳]، محمد براتی[۴]، محمود وکیلی[۵]*

۱- دانشجوی دکتری تخصصی سلامت در حوادث و بلایا، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران ۲- دانشجوی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران۳-کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران۴- استادیار، مرکز تحقیقات بیماریهای عفونی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران۵- متخصص پزشکی اجتماعی، دانشیار گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران. نویسنده مسئول

اطلاعات مقاله

نوع مقاله
پژوهشی

تاریخچه مقاله
دریافت : ۱۳۹۴/۷/۱۰
پذیرش : ۱۳۹۴/۱۰/۱۲

کلید واژگان
پرستار، رعایت حقوق بیمار، ضرورت رعایت حقوق بیمار، شهر یزد

نویسنده مسئول
Email:
Vakilim52@yahoo.com

چکیده

مقدمه: حقوق بیمار همان نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی در شرایط خاصی است که فرد تحت درمان قرار می گیرد بنابراین وظیفه پرستار دفاع از حقوق و منافع بیمار است. هدف از این مطالعه بررسی رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران و ارتباط آن با ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه آنان در بیمارستان های آموزشی شهر یزد بود.

روش کار: در این مطالعه که به صورت توصیفی مقطعی انجام شد، تعداد ۲۵۰ پرستار به صورت تصادفی انتخاب گردیدند. میزان رعایت حقوق بیماران در بیمارستان و ضرورت رعایت آن با توجه به محتوای منشور حقوق بیمار توسط پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. پس از تکمیل پرسشنامه توسط پرستاران، داده ها با استفاده ازSPSS مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته ها: نتایج مطالعه نشان داد که بین میزان رعایت حقوق بیماران با تحصیلات پرستاران از نظر آماری رابطه ی مستقیم وجود دارد($P=۰/۰۰۱$)، اما بین میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در حیطه های مختلف با تحصیلات پرستاران رابطه آماری معنا داری مشاهده نشد ($P=۰/۰۷۷$). یکی دیگر از جنبه های مورد بررسی، رابطه میزان رعایت حقوق بیماران با افزایش سن و افزایش مدت زمان اشتغال آن ها بود که طبق این مطالعه، میزان رعایت حقوق بیماران در حیطه های مختلف با افزایش سن رابطه مستقیم داشت($P=۰/۰۴۳$)، اما با افزایش مدت زمان اشتغال رابطه ای مشاهده نشد و همچنین بین میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در حیطه های مختلف با افزایش سن و مدت زمان اشتغال رابطه معنا داری وجود نداشت. میانگین رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران ۴۷/۹٪ و میانگین ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه آنان ۷۰/۶۱٪می باشد.

بحث و نتیجه گیری: یافته های این مطالعه نشان داد که میزان رعایت حقوق بیماران مورد مطالعه در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. به نظر می رسد تنها اعتقاد به ضرورت رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران، ضامن رعایت این حقوق نیست و احتمالا عوامل دیگری بر میزان رعایت حقوق بیماران نقش دارند.

مقدمه

انسان موجودی است که دارای ابعاد مختلف جسمی، روانی و اجتماعی می باشد که در دوران سلامت و بیماری دارای حقوقی است(۱). بنابراین سلامتی به عنوان یکی ازحقوق اساسی انسان محسوب می شود که توسط سازمان جهانی بهداشت نیز به رسمیت شناخته شده و در واقع بهره مند شدن از بالاترین استانداردهای بهداشتی موجود، یکی از اساسی ترین حقوق هر انسانی صرف نظر از نژاد، ملیت، باورهای سیاسی و وضعیت اجتماعی و اقتصادی می باشد(۲). همچنین در تعریف جدید، حقوق بیمار همان نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی مشروع و معقول وی در شرایط خاصی است که فرد تحت درمان پزشک قرار می گیرد و شایسته است که این نیازها توسط کارکنان مورد توجه قرار گرفته و رعایت شوند(۳). دردهه های اخیر نیز، متناسب با پیشرفت علم بویژه علوم پزشکی و پیدایش روش های درمانی جدید و فناوری های نوین، حوزه تعامل و مداخلات پزشکی افزایش یافته که این مسئله خود باعث ایجاد چالش های اخلاقی جدیدی گردیده و بیماران به عنوان یکی از آسیب پذیرترین گروه های اجتماعی همواره در معرض خطر قرار داشته و دارند. نظام سلامت کارآمد نیازمند مشارکت فعالانه گیرندگان و ارائه کنندگان خدمات سلامت است. ارتباط مناسب و صادقانه، احترام به ارزش های شخصی و حرفه ای و حساسیت نسبت به تفاوت های موجود، لازمه مراقبت مطلوب از بیمار

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

است(۴). بیمار برای احقاق حقوق خود به کارکنان کادر درمان شامل پزشک، پرستار، ماما و سایرین مراجعه می کند، بنابراین وظیفه آن ها و بویژه پرستاران دفاع از حقوق و منافع بیمار است که از همان ابتدا به عنوان تعهد اولیه آن ها نسبت به بیمار محسوب می شود، که اخیراً این تعهد دفاع از بیمار نامیده می شود و به عنوان نقش قانونی پرستار در نظر گرفته شده و در واقع همان حفظ و حمایت از حقوق بیمار است(۵).

برخی اعتقاد دارند که پرستاران در این رابطه نسبت به پزشکان مسئولیت بیشتری دارند و استدلال آن ها این است که پرستاران مدت زمان بیشتری را به بیماران اختصاص می دهند و بنابراین آن ها احساس همراهی و نزدیکی بیشتری با پرستاران دارند(۶). از طرفی نقش و مسئولیت پرستاران روز به روز تعاریف وسیع تری پیدا می کند پرستاری به عنوان یک حرفه ویژه و مستقل برای جوامع قانونی و پزشکی شناخته می شود. بنابراین پرستاران برای ایفای نقش حمایتی ضرورت دارد که از آگاهی و بینش لازم مرتبط با حقوق بیماران برخوردار باشند. همچنین کسب آگاهی از موارد حقوقی مربوط به حرفه ی پرستاری در جهت اصلاح و بهبود استانداردهای مراقبتی و حفظ حقوق بیماران علاوه بر کسب رضایت آن ها ممکن است باعث کاهش درگیری های قانونی پرستاران نیز گردد(۷). زیرا در حرفه پرستاری عدم آگاهی بیش از آنکه مانعی برای فرار از حکم قانون باشد خود نوعی جرم محسوب می شود(۱).

امروزه با افزایش آگاهی جوامع بشری نسبت به مسائل بهداشتی و تندرستی از یک سو و همچنین افزایش هزینه های خدمات بهداشتی درمانی از سوی دیگر باعث ایجاد یک جنبش فعال و در حال رشد در میان متقاضیان خدمات بهداشتی درمانی گردیده است(۸).

با توجه به اینکه سطح آگاهی بیماران نسبت به گذشته افزایش یافته و به اقدامات مراقبتی و پیگیری مسایل درمانی اهمیت می دهند، لذا وقتی انتظارات آنها در این حوزه برآورده نشود عکس العمل نشان می دهند(۹). بدین منظور در بسیاری از کشورهای جهان جهت رعایت حقوق بیماران و آگاهی آنها و تیم سلامت از این حقوق، منشور حقوق بیمار تدوین گردیده است (۱۰). که عبارت است از دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ کرامت و عزت او جهت حصول اطمینان از اینکه در مواقع بیماری بویژه در فوریت‌های پزشکی، صرف نظر از تبعیض سنی و جنسی و دارا بودن قدرت مالی، از جسم و جان و سلامت او مراقبت کافی به عمل خواهد آمد و این مراقبت در محیطی سرشار از احترام و با کیفیت مطلوب ارائه خواهد شد(۷).

در ایران نیز منشور حقوق بیماران در سال ۱۳۸۱ تدوین و از سوی معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ابلاغ گردید و بر این اساس مراکز بهداشتی موظف شدند که مفاد منشور حقوق بیمار را در مکان مناسب و قابل رؤیت نصب نمایند(۴). عمدتاً اساس مفاد منشور حقوق بیماران در کشورهای مختلف یکسان می‌باشد که عبارتند از: حق برخورداری از مراقبت و درمان مناسب و با کیفیت بالا، حق برخورداری از اطلاعات و محرمانه بودن آن، رضایت آگاهانه، استقلال رأی، برخورداری از آموزش سلامت و بهداشت، رعایت حریم خصوصی بیمار، داشتن آرامش و مرگ با عزت، حق ابزار اعتراض و شکایت و حق جبران خسارت(۱۱). رعایت منشور حقوق بیمار موجب تسریع در بهبود روابط بیمار وکارکنان بهداشتی و درمانی می گردد که جهت درمان بهتر و سریعتر بیمار رابطه کادر پزشکی و بیمار بایستی ارتقا یابد و در نهایت برای بیمار و پزشک سودمند خواهد بود(۱۲). اگرچه تمامی مدیران و کارکنان بهداشتی بر آگاهی از مفاد منشور حقوق بیمار در جهت رعایت هر چه بهتر آن تاکید دارند و در همه کدهای اخلاق پزشکی نیزمورد تأکید قرار گرفته اما مطالعات مختلف نشان می دهد که میزان آگاهی از حقوق حقه بیماران و همچنین میزان رعایت آن در شرایط مناسبی قرار ندارد(۱۳).

بنابراین مقررات و قوانین مربوطه علاوه بر ارائه دهندگان خدمات به بیماران نیز آموزش داده شود تا حقوق طرفین ضایع نگردد. پرستاران نیز با کسب اطلاعات حقوقی نسبت به حرفه خود در جهت بهبود و اصلاح استانداردهای لازم در زمینه مراقبت از بیماران و تامین امنیت و سلامت آنها تلاش کرده و مراقبت موثری ارائه نمایند(۱).

در مطالعه وکیلی و همکاران که درسال ۱۳۹۱ در بیمارستان شهید صدوقی یزد انجام شد، نشان داد که میزان رعایت حقوق بیمار از دیدگاه بیماران در این مرکز درمانی ۶۳/۲ درصد و میزان ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه بیماران ۷۶/۸۵ درصد بود و از نظر آماری بین میزان رعایت حقوق بیمار و میزان ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه بیماران رابطه معناداری مشاهده شد(۱۰).

در مطالعه مشابه دیگری که در سال ۱۳۸۱ در بیمارستان های آموزشی شهر یزد توسط نصیریانی و همکاران انجام شد، تعداد ۲۸۰ پرستار مورد پرسش قرار گرفتند و مطالعه در زمینه میزان آگاهی در مورد حقوق بیمار و میزان رعایت آن توسط این پرستاران و سنجیدن ارتباط بین میزان آگاهی و میزان رعایت بود. نتایج این مطالعه بیانگر آن بود که میزان آگاهی پرستاران از حقوق بیمار در حد خوب بوده و بین میانگین نمره آگاهی از حقوق بیمار و سابقه کار ارتباط معنا داری مشاهده شد و همچنین بین رعایت حقوق بیمار و سابقه کار ارتباط معنا داری نیز وجود داشت و به عبارتی هر چه آگاهی و سابقه کار پرستاران افزایش یافته حقوق بیماران نیز بیشتر رعایت شده است. نتیجه اینکه با توجه به یافته های پژوهش مبنی بر تاثیر آگاهی پرستاران بر رعایت حقوق بیمار می توان شرایطی فراهم کرد که آگاهی پرستاران از حقوق بیمار در حد عالی قرار گیرد

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

(۱). در یک مطالعه که توسط کاگویا و همکاران در کشور اوگاندا حدود ۲/۵ سال بعد از تالیف منشور حقوق بیمار در این کشور در سال ۲۰۱۲ انجام گرفت سطح آگاهی از منشور حقوق بیمار و رعایت حقوق بیماران در میان بیماران و کارکنان بهداشتی- درمانی مورد بررسی قرار گرفت. در این بررسی که در یک بیمارستان ریفرال بین المللی در شهر کامپالا انجام شد، تعداد ۲۱۱ بیمار و ۹۸ پرسنل درمانی و ۱۶ key informant انتخاب گردیدند که نتایج نشان داد، حداقل ۳۶/۵درصد از بیماران برای دریافت حقوق خود با مشکلاتی مواجه بوده اند، بیشتر آنها(۷۹ درصد) هنگامی که با یک چالش مواجه شده اند تلاشی برای به دست آوردن حقوق خود نکرده اند همچنین بیشتر بیماران(۸۱/۵ درصد) و کارکنان بهداشتی(۶۹/۴درصد) اطلاعی راجع به منشور حقوق بیمار نداشتند. آگاهی از حقوق بیمار در میان کارکنان بهداشتی درمانی(۷۰ درصد) بیشتر از بیماران(۴۰ درصد) بوده و این آگاهی در بین بیماران با متغیرهایی از قبیل سطح تحصیلات، شغل و میزان مراجعات به بیمارستان و در میان کارکنان بهداشتی درمانی نیز با متغیرهایی از جمله سطح تحصیلات و طول مدت اشتغال در ارتباط بوده است. نتیجه اینکه آگاهی از حقوق بیمار، مسئولیت پذیری و رعایت این حقوق در بیمارستان مذکور محدود بوده و بنابراین اقدامات ضروری جهت اجرای یکپارچه حقوق بیمار مورد نیاز می باشد(۱۴).

با توجه به مطالب فوق الذکر و اینکه در سال های اخیر مطالعه ای در این زمینه در شهر یزد انجام نشده است لذا این پژوهش با هدف بررسی رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران و ارتباط آن با ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه آنان را در بیمارستان های آموزشی شهر یزد انجام گرفت.

روش کار

این مطالعه از نوع توصیفی بوده و به روش مقطعی انجام گردید و با توجه به مطالعات مشابه که میزان رعایت حقوق بیمار حدود ۷۰٪ بدست آمده است و میزان خطا ۶٪ و با اطمینان ۹۵٪ تعداد نمونه ۲۵۰ نفر برآورد شد که این حجم نمونه به صورت تصادفی و بدون تفکیک سنی و جنسی پرستاران شاغل در کلیه بخش های بیمارستان های آموزشی شهر یزد (بیمارستان شهید رهنمون، شهید صدوقی، افشار و بیمارستان راه آهن) که مایل به پاسخگویی به سوالات پرسشنامه بودند و بیشتر از ۶ ماه در بیمارستان فعالیت داشتند مورد پرسش به وسیله پرسشنامه قرار گرفتند. پرستارانی که کمتر ازشش ماه سابقه فعالیت داشتند یا پرستارانی که به صورت پاره وقت فعالیت داشتند و یا پرستارانی که تمایل به پاسخ دهی به سوالات نداشتند وارد مطالعه نشدند. در صورتی که پرستار شرایط ورود به مطالعه را داشت برای پر کردن پرسشنامه انتخاب شده و پرسشنامه در اختیار وی قرار می گرفت. پرسشنامه فوق الذکر که ابزار گرد آوری اطلاعات ما بود به صورت مستقل و در دو بخش سوالات بوده که بخش اول سوالات حاوی اطلاعات شخصی افراد و شامل(سن، جنس، میزان تحصیلات وسابقه فعالیت) و بخش دوم حاوی سوالات مربوط به میزان رعایت حقوق بیمار در بیمارستان و ضرورت رعایت آن با توجه به محتوای منشور بود. این بخش از پرسشنامه حاوی ۱۵ سوال لیکرت بوده که از ۰ تا ۱۵ درجه بندی شده بود. این سوالات در ۴ حیطه احترام به بیمار و حریم خصوصی وی و عدم تبعیض(۳سوال)، حق دسترسی بیمار به اطلاعات مربوط به بیماری خود(۹سوال)، حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه(۲ سوال) و وجود نظام رسیدگی به شکایات بیمار (۱ سوال)، تقسیم بندی گردید. پرسشنامه دارای حداقل امتیاز ۰ و حداکثر امتیاز ۱۵۰ بود. شایان ذکر می باشد که روایی و پایایی پرسشنامه مذکور در مطالعات متعددی مورد ارزیابی قرار گرفته است(۱۰). در نهایت سوالات هر ماده منشور با استفاده از مقیاس خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد سنجیده شده و مجموع امتیازات از طریق نرم افزارSPSS ویرایش۱۶ و با استفاده از آزمون های آنالیز واریانس و T-TEST تجزیه و تحلیل شد و نتایج کمی به صورت میانگین و انحراف معیار نمرات و هم چنین به صورت درصد امتیاز کسب شده، که به صورت نسبت حاصل ضرب تعداد سوالات در نمرات کسب شده و در تعداد بیماران به حداکثر نمره قابل اکتساب در کل پرسشنامه و در هر حیطه محاسبه شده، بیان شد.

یافته ها

نتایج این مطالعه نشان داد که میانگین رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران ۴۷/۹٪ و میانگین ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه آنان ۷۰/۶۱٪ بود. در این پژوهش ۲۵۰ نفر به عنوان اعضای جامعه آماری انتخاب شدند که از این تعداد، ۵۱ مرد (۲۰/۴٪) و ۱۹۹ نفر(۷۹/۶٪) زن بودند. از نظر تحصیلات، تعداد افراد دارای مدرک دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس و فوق لیسانس به ترتیب ۹/۲٪، ۲/۸٪، ۸۶/۴٪ و ۱/۶٪ بودند. طبق این بررسی میزان رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران به تفکیک جنسیت از نظر آماری رابطه معناداری ندارد. میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران توسط پرستاران بر حسب تفکیک جنسیت نیز از نظر آماری رابطه ی معنادار نداشتند(P=۰/۹۹۴).

جدول شماره۱ میزان رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران براساس میزان تحصیلات را نشان می دهد که در این مقایسه ۲۵۰ نفر جامعه آماری براساس سطح تحصیلات به ۴ گروه دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس و فوق لیسانس طبقه بندی شدند. براساس این بررسی رابطه آماری معنی دار بین سطح تحصیلات پرستاران و میزان رعایت حقوق بیماران در حیطه مختلف

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

جدول ۱- مقایسه میزان رعایت حقوق بیماران در حیطه های مختلف بر حسب تحصیلات پرستاران

حیطه	دیپلم (n=۲۳)	فوق دیپلم(n=۷)	لیسانس (n=۲۱۶)	فوق لیسانس (n=۴)	P-Value
رعایت احترام به بیماران	۱۸/۴۸ ±۳/۳۵	۱۵/۳۶ ±۷/۴۲	۱۷/۳۴ ±۶/۱۳	۲۶/۲۵ ±۱/۴۴	۰/۰۱۸
رعایت دسترسی بیماران به امکانات درمانی	۵۱/۰۹ ±۱۶/۰۴	۳۳/۹۳ ±۱۸/۳۱	۴۰/۳۱ ±۱۲/۶۳	۵۰/۶۲ ±۱۲/۴۸	۰/۰۰۱
رعایت حق انتخاب روش درمانی	۱۱/۰۹ ±۳/۲۷	۵/۳۶ ±۵/۴۸	۷/۴۸ ±۳/۷۸	۶/۸۷ ±۵/۵۴	۰/۰۰۰
رعایت حق شکایت	۶/۲۰ ±۲/۷۰	۵/۷۱ ±۲/۳۸	۵/۲۴ ±۲/۳۴	۵/۶۲ ±۳/۱۵	۰/۳۲۰
رعایت کلیه حقوق بیماران	۸۶/۸۵ ±۲۳/۳۸	۶۰/۳۶ ±۲۸/۵۶	۷۰/۴۳ ±۲۰/۲۹	۸۹/۳۷ ±۱۹/۸۳	۰/۰۰۱

* با استفاده از روش آماری ANOVA

جدول ۲: مقایسه میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در حیطه های مختلف بر حسب تحصیلات پرستاران

حیطه	دیپلم (n=۲۳)	فوق دیپلم(n=۷)	لیسانس (n=۲۱۶)	فوق لیسانس (n=۴)	P-Value
رعایت احترام به بیماران	۴/۹۰ ±۲۲/۱۷۷	۲۸/۹۳ ±۱/۳۴	۲۳/۸۱ ±۶/۱۹	۲۷/۵۰ ±۲/۰۴	۰/۰۴۱
رعایت دسترسی بیماران به امکانات درمانی	۵۹/۷۸ ±۱۲/۳۱	۷۲/۸۶ ±۵/۲۹	۶۰/۷۴ ±۱۴/۸۱	۶۶/۸۷ ±۸/۵۱	۰/۱۳۳
رعایت حق انتخاب روش درمانی	۱۴/۰۲ ±۲/۸۱	۱۵/۳۶ ±۳/۰۴	۱۳/۵۳ ±۳/۶۹	۱۷/۵۰ ±۲/۰۴	۰/۰۸۸
رعایت حق شکایت	۷/۶۱ ±۱/۱۹	۸/۲۱ ±۱/۲۲	۷/۲۰ ±۲/۰۹	۷/۵۰ ±۲/۰۴	۰/۴۷۴
رعایت کلیه حقوق بیماران	۱۰۳/۵۹ ±۱۵/۶۶	۱۲۵/۳۶ ±۷/۸۳	۱۰۵/۲۸ ±۲۳/۷۲	۱۱۹/۳۷ ±۱۲/۶۴	۰/۰۷۷

* با استفاده از روش آماری ANOVA و P-Value= ۰/۰۷۷

مشاهده شد. همچنین ارتباط میزان ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه پرستاران با سطح تحصیلات آنان مورد بررسی قرار گرفت که در زمینه رعایت احترام به بیماران رابطه معنی دار با سطح تحصیلات پرستاران مشاهده شد اما در سایر حیطه ها رابطه معنا داری دیده نشد(جدول ۲).

یکی دیگر از جنبه های مورد بررسی رابطه میزان رعایت حقوق بیماران با افزایش سن وافزایش مدت زمان اشتغال آنها بود که دامنه سنی پرستاران بین ۲۱ تا ۵۳ سال با میانگین سنی ۳۱/۷۴ و انحراف معیار ۶/۵۷ بود. مدت زمان اشتغال پرستاران بین ۱ تا ۲۶ سال با میانگین ۸/۴۶ سال وانحراف معیار ۶/۴۸ بود. طبق این مطالعه میزان رعایت حقوق بیماران در حیطه های

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

جدول ۳- مقایسه میزان رعایت حقوق بیماران و میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در حیطه های مختلف بر حسب سن و مدت زمان اشتغال

حیطه	میزان رعایت حقوق بیماران				میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران			
	افزایش سن		افزایش مدت زمان اشتغال		افزایش سن		افزایش مدت زمان اشتغال	
	R	P-Value	R	P-Value	R	P-Value	R	P-Value
میزان رعایت احترام به بیماران	۰/۰۸۴	۰/۱۸۴	۰/۰۹	۰/۱۵۶	-۰/۰۴۵	۰/۴۷۸	۰/۰۱۱	۰/۸۶۷
میزان رعایت دسترسی به امکانات	۰/۱۰۲	۰/۱۰۸	۰/۰۵۵	۰/۳۸۵	-۰/۱۰۴	-۰/۱۰۱	-۰/۰۴۳	۴۹۷/۰
میزان رعایت حقوق بیماران در زمینه ی انتخاب روش درمانی	۰/۱۸۹	۰/۰۰۳	۰/۱۷۶	۰/۰۰۵	-۰/۰۸۸	۰/۱۶۳	-۰/۰۲۱	۰/۷۴۳
میزان رعایت حق شکایت بیماران	۰/۰۴۸	۰/۴۴۹	۰/۰۵۳	۰/۴۰۴	-۰/۰۳۰	۰/۶۴۰	۰/۰۱۲	۰/۸۵۰
میزان رعایت کلیه حقوق بیماران	۰/۱۲۸	۰/۰۴۳	۰/۰۹۸	۰/۱۲۱	-۰/۰۹۴	۰/۱۳۸	-۰/۰۲۷	۰/۶۷۴

* با استفاده از روش آماری Pearson Correlation و P-Value= ۰/۰۵

مختلف با افزایش سن رابطه مستقیم داشت و با افزایش مدت زمان اشتغال رابطه ای نداشت و بین میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در حیطه های مختلف با افزایش سن و مدت زمان اشتغال رابطه معناداری وجود نداشت(جدول شماره ۳).

همچنین ارتباط میزان رعایت حقوق بیمار توسط پرستاران با میزان ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه آنان مورد بررسی قرار گرفت که در زمینه رعایت احترام به بیماران بین میزان رعایت و ضرورت توجه رابطه معنادار مشاهده شد اما در سایر حیطه ها و همچنین رعایت کلیه حقوق بیماران بین میزان رعایت و ضرورت رعایت رابطه معنی داری یافت نشد.
(جدول شماره ۴).

بحث و نتیجه گیری

در مطالعه حاضر بیشترین میزان رعایت حقوق بیماران مربوط به حیطه احترام به بیماران(۵۸/۶٪) و کمترین آن مربوط به میزان رعایت حق انتخاب روش درمانی(۳۸/۷۰٪) آنها بود. همچنین میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در مجموع ۴حیطه(۷۰/۶۱٪) گزارش شد که بیشترین آن مربوط به حیطه احترام به بیماران(۷۹/۵۳٪) و کمترین آن مربوط به حق دسترسی به امکانات(۶۷/۸۸٪) اختصاص دارد.

جنبه دیگر برحسب نمره کسب شده توسط پرستاران در این مطالعه در زمینه رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران در حیطه متوسط و بالاتر بودند. در مطالعه نصیریانی نیز که در سال ۱۳۸۱ مانند مطالعه حاضر در بیمارستان های آموزشی شهر یزد انجام گرفت میزان رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران را ۷/۹ درصد در حد ضعیف، ۵۳/۲ درصد پرستاران در سطح متوسط و ۳۷/۱ در سطح خوب و ۱/۸ در سطح عالی بیان نموده است(۱). پژوهش حاضر حدود ۱۱ سال پس از مطالعه مذکور در بیمارستان های آموزشی شهر یزد انجام شد که به نظر می رسد در طول این مدت بهبودی نسبی در زمینه رعایت حقوق بیمار توسط پرستاران حاصل شده(۵۸درصد نصف نمره کامل و بیشتر در مطالعه ما، در مقابل ۳۸/۹ درصد در مطالعه قبلی) و این میزان رعایت حقوق، هر چند هنوز در سطح مطلوب نمی باشد لیکن بهبودی در این زمینه که احتمالاً ناشی از بهبودی در زمینه آگاهی پرستاران از وظایف خود، آموزش های رسمی و غیر رسمی اخلاقی و همچنین تذکر مسئولین و برخورد با متخلفین است امیدوار کننده می باشد. از طرفی مطالعه وکیلی که در بیمارستان های آموزشی شهر یزد انجام شد نشان داد که رابطه مستقیمی بین میزان آگاهی بیماران از حقوق خود و میزان رعایت آن توسط کارکنان درمانی وجود دارد(۱۰). بنابراین این روند بهبود در زمینه رعایت حقوق بیماران را می توان به افزایش آگاهی بیماران در این زمینه نیز نسبت داد. در مطالعه سید رسولی و یزدان پور در سال ۱۳۸۰

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

گزارش گردید که بیماران معتقدند در زمینه تشخیص، درمان و پیشرفت بیماری خود و خطرات ناشی از درمان اطلاعات مورد نیاز را از کادر درمانی دریافت نمی کنند(۱۵). البته نتایج بدست آمده با یافته های مطالعه واحدیان عظیمی در این زمینه مطابقت ندارد و بر طبق این مطالعه۶۲/۴ درصد پرستاران در سطح عالی و ۳۶/۶ درصد آنها در سطح خوب و ۱/۳ درصد آنها در حد ضعیف حقوق بیماران را رعایت می کنند(۷).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که رعایت حقوق بیمار در بیمارستان های آموزشی یزد در وضعیت مناسبی قرار ندارد و باید برای بهبود این وضعیت اقدام فوری و همچنین اقدامات بلند مدت انجام پذیرد و از مقایسه میزان رعایت حقوق بیمار با میزان ضرورت توجه به این حقوق از دیدگاه پرستاران، این نتیجه حاصل شد که اعتقاد پرستاران به ضرورت رعایت حقوق بیماران منجر به رعایت حقوق بیماران می شود اما با توجه به نتایج به دست آمده از این مطالعه به نظر می رسد که تنها اعتقاد به ضرورت رعایت حقوق بیمار توسط درمانی از جمله پرستاران، ضامن رعایت این حقوق نیست. اگرچه تدوین و ابلاغ منشور حقوق بیمار اقدامی ارزشمند در جهت ایفای حقوق بیماران می باشد، اما زمانی می توان به رعایت مفاد آن از سوی کادر درمانی امیدوار بود که تمهیدات و اقدامات لازم جهت فرهنگسازی مناسب، توجه همه جانبه به حقوق کلیه ذینفعان، شناسایی موانع فراهم گردد و راهکارهایی جهت اجرایی شدن مفاد منشور ارائه گردد و همچنین رعایت حقوق بیماران به عنوان یکی از شاخص های ارزشیابی مراکز ارائه خدمات سلامت در نظر گرفته شود.

در این مطالعه که در یک جامعه ۲۵۰ نفری انجام شد، میزان رعایت حقوق بیماران در مجموع ۴ حیطه ۴۷/۹۷ درصد و در مقابل میزان ضرورت توجه به حقوق بیماران در مجموع ۴ حیطه ۷۰/۶۱٪ گزارش گردید. این نتایج نشان می دهد که رعایت حقوق بیمار در بیمارستان های آموزشی یزد در وضعیت مناسبی قرار ندارد و باید برای بهبود این وضعیت اقدامات فوری و بلند مدت انجام پذیرد. همچنین از مقایسه میزان رعایت

جدول۴: مقایسه میزان رعایت حقوق بیماران با میزان ضرورت توجه به آن از دیدگاه پرستاران

حیطه ی ضرورت حقوق حیطه ی رعایت حقوق		میزان ضرورت احترام به بیماران	میزان ضرورت دسترسی به امکانات	میزان ضرورت انتخاب روش درمانی	میزان ضرورت حق شکایت	میزان ضرورت توجه به کلیه حقوق بیماران
میزان رعایت احترام به بیماران	R	۰/۲۶۹	۰/۰۷۴	۰/۱۰۴	۰۱۱۱	۰/۱۴۴
	P Value	۰/۰۰۰	۰/۲۴۲	۰/۱۰۱	۰/۰۷۸	۰/۰۲۳
میزان رعایت دسترسی به امکانات	R	۰/۰۳۲	۰/۱۱۷	۰/۱۱۷	۰/۰۷۷	۰/۰۹۱
	P Value	۰/۶۱۸	۰/۰۶۵	۰/۰۶۴	۰/۲۲۸	۰/۱۵۴
میزان رعایت حقوق بیماران در زمینه ی انتخاب روش درمانی	R	۰/۰۲۴	۰/۰۳۸	۰/۱۲۴	۰/۱۵۹	۰/۰۶۴
	P Value	۰/۷۰۵	۰/۵۴۶	۰/۰۵۱	۰/۰۱۲	۰/۳۱۲
میزان رعایت حق شکایت بیماران	R	۰/۰۳۲	۰/۱۳۴	۰/۰۵	۰/۰۶۹	۰/۱۰۷
	P Value	۰/۶۰۴	۰/۰۳۴	۰/۴۲۹	۰/۲۷۷	۰/۰۹۱
میزان رعایت کلیه حقوق بیماران	R	۰/۰۶۴	۰/۱۱۷	۰/۱۳۲	۰/۱۱۷	۰/۱۲۱
	P Value	۰/۳۱۶	۰/۰۶۶	۰/۰۳۸	۰/۰۶۶	۰/۰۵۵

* با استفاده از روش آماری Pearson Correlation و P-Value= ۰/۰۵۵

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

حقوق بیمار با میزان ضرورت توجه به این حقـوق از دیـدگـاه پرستاران، این نتیجه به دست آمد که بر خلاف پیش فرض مـا اعتقاد پرستاران به ضرورت رعایت حقوق بیماران مـنـجـر بـه رعایت حقوق بیماران می شود اما با توجه به نتایج بدست آمده از این مطالعه به نظر می رسد که تنها اعتقاد به ضرورت رعایت از حقوق بیمار توسط کارکنان درمانی از جمله پرستاران، ضامن رعایت این حقوق نیست. اگرچه تدوین و ابلاغ منشور حـقـوق بیمار اقدامی ارزشمند در جهت ایفای حقوق بیماران می باشـد، اما زمانی می توان به رعایت مفاد آن امیدوار بود که تمهـیـدات لازم جهت فرهنگسازی مناسب، توجه همه جانبه به حقوق کلیه ذینفعان، شناسایی موانع، راهکارهای اجرایی شدن مـنـشـور و همچنین لحاظ نمودن رعایت حقوق بیماران به عنوان یکـی از شاخص های ارزشیابی مراکز ارائه خدمات سلامت فراهم گردد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از پرستاران گرامی و حوزه معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد تشکـر و قـدردانـی می شود. این مطالعه برگرفته از پایان نامه دکتر بابک هاشـمـی پور می باشد لازم است تشکر و قدردانی نویسندگان مقـالـه در این مختصر، بیان گردد.

References

1- Nasiriany K, Salemi S, Salman Yazdy N, Hosseini F. How nurses respect patients right. Iran Journal of Nursing. 2002;15(32):8-14.
2- Ducinskiene D, Vladickiene J, Kalediene R, Haapala I. Awareness and practice of patient's rights law in Lithuania. BMC international health and human rights. 2006;6(1):10.
3- Bathaei SA, Asayesh H. Medical Students' Awareness of Patients' Rights in Qom University of Medical Sciences and Health Services (2010). Iranian Journal of Medical Education. 2012;12(5):347-55.
4- Basiri Moghadam K, Basiri Moghadam M, Moslem A, Ajam Zibad H, Jamal F. Health Providers and Patients' Awarness on Patient Bill of Rights and Its Observing Rate in 22 Bahman Hospital. Quarterly of Horizon of Medical Sciences. 2011;17(1):45-54.
5- parsinia M, Godarazi M, babay g. Assessment of knowledge of nurses working in hospitals in the city of Karaj patient rights Journal of Nursing and Midwifery Urmia University of Medical Sciences. 2007;5(2):2-6.
6- Hakan Özdemir M, Özgür Can İ, Ergönen AT, Hilal A, Önder M, Meral D. Midwives and nurses awareness of patients' rights. Midwifery. 2009;25(6):756-65.
7- Vahedian Azimi A, Ghasem Kashani S, Avazeh A, Sepehri Nia M, Rohani M. Awareness of Nurses about Patients' Rights and the Extent They Respect It. 2. 2011..٦٣-٥٥
8- Eliss Z, Hartly B. Consumerism : the different perspectives within health care. British journal of nursing. 2001;5(3):308-13.
9- Hooshmand A, Joolaee S, Mehrdad N, Bahrani N. Nurses' information and their view points about patient's rights and practical facilitators in clinics. Hayat. 2006;12(4):57-66.
10- Vakili m, Adinefar a, Pirdehghan a. Observance Rate of the Rights of Patients by Providers Care and its Necessity from View of Patients in Shahid Sadooghi Hospital in Yazd 2012. Journal of Shaheed Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services Yazd, Iran. 2012.
11- Mesdagh Rad A. A Survey of the Relationship Between Employee Job Satisfaction and Management Style of the Hospital Managers at Isfahan Medical University Hospitals in 2003 Journal of Humanities and Social Sciences. 2004;4 (12):143.
12- bakaee m, alt. Evaluation of patient rights by health personnel of the patients admitted to the hospital martyr Yazd in 1389. Journal of Medical Ethics 2012;19(6):99-118.
13- Joolaee S, Tschudin V, Nikbakht-Nasrabadi A, Parsa□Yekta Z. Factors affecting patients' rights practice: the lived experiences of Iranian nurses and physicians. International nursing review. 2008;55(1):55-61.
14- Kagoya HR, Kibuule D, Mitonga-Kabwebwe H, Ekirapa-Kiracho E, Ssempebwa JC. Awareness of, responsiveness to and practice of patients' rights at Uganda's national referral hospital. African journal of primary health care & family medicine. 2013;5:1.
15- seid rasoli A, yazdaki por M. The point of view of the rights of patients in health centers in Tabriz. 2001 National Conference on Medical Ethics and Law, Department of Health and Medicine, in collaboration with the Department of Nursing Education Center Nemazee. 2001.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]

The Assessment of Observing Patients' Right and Its Necessity from View of Nurses in Educational hospitals of Yazd, 2014

Azizi M (MSc)[1], Hashemipor B(MD)[2], Barati H (MSc)[3], Barati M (PhD)[4], Vakili M (MD)[5]

Abstract

Introduction :Patient rights are physically, mentally and socially needs in the particular circumstances in which a person is treated. Thus, nurses are in charge of protecting patients' rights and benefits.In this study the degree to which patient rights are observed and the need for nurses to pay attention to this fact in educational hospitals in Yazd were examined.

Methods :A random sample of 250 nurses from different wards of educational hospitals of Yazd in 1392 was selected and the questionnaire was administered.

Results :In this study which was conducted on 250 nurses, in nurses' opinions, the mean value of the nurses' observance of patient rights was 47.97 % and the mean value of the need to observe their rights from the nurses' points of view was 70.61%. There were no significant correlations between the degree of the observance of patient rights and the need to observe their rights from nurses' points of view.

Conclusion :The findings of the study indicate that the degree of the observance of patient rights is not sufficient. It seems that nurses' awareness of the need to observe the patients' rights does not guarantee their observance. Probably other parameters influence observance of patient rights.

Key words :urse, observing patients' right, Necessity of patient`s rights, Yazd

---

*Corresponding author: Vakili M (MD), Associate Professor in Community Medicine, School of Medicine, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran ,Email :Vakilim52@yahoo.com

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-18]